

Studentombudet

Årsrapport 2023

Studentombudtjenesten dekker Fagskolen Viken, Fagskolen Oslo, Fagskolen i Vestfold og Telemark, Fagskolen Innlandet, Stiftelsen Norsk hestesenter, Norsk fagskole for lokomotivførere, Norges grønne fagskole - Veia og Fagskolen aldring og helse.

25.01.2024 Majja Heinilä, Studentombud

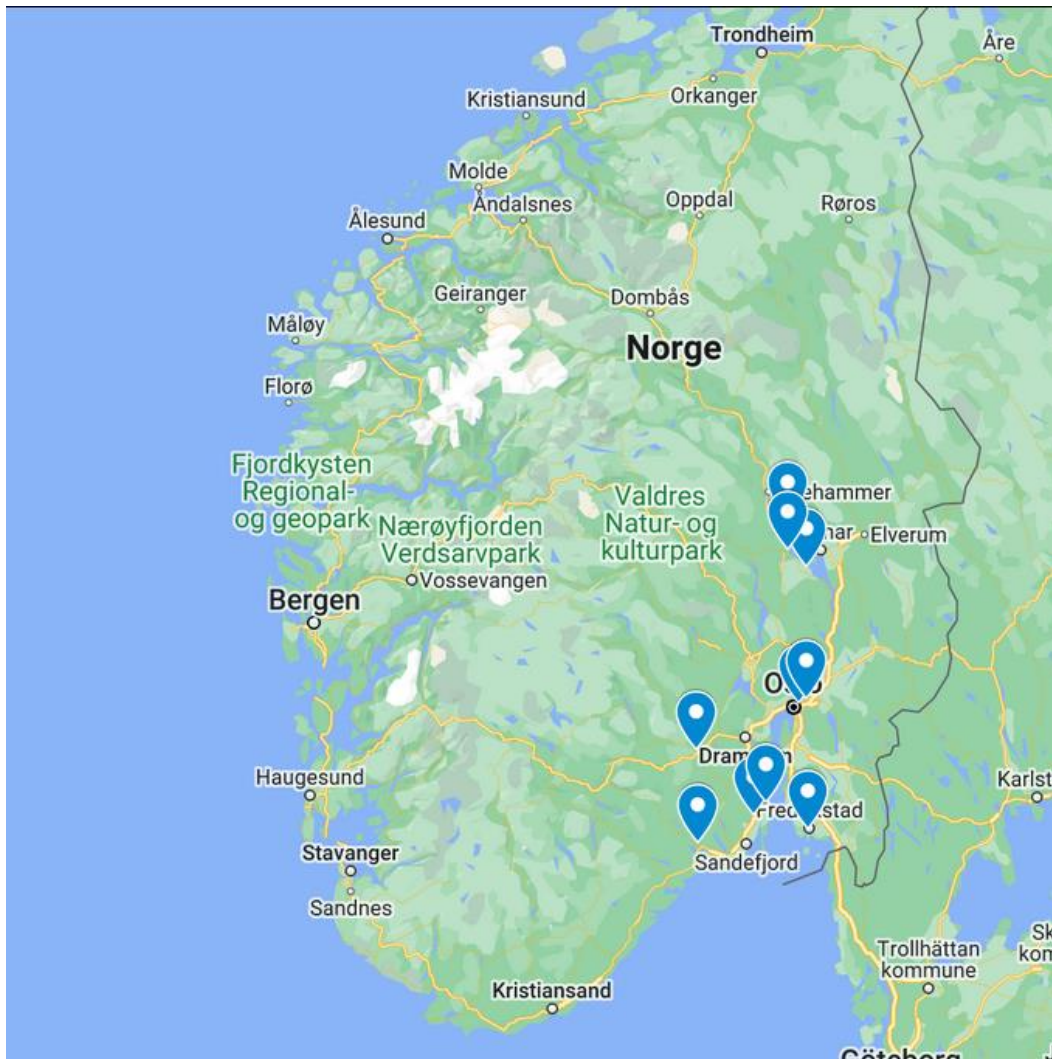
Innhold

Markedsføring og grafisk profil	4
Samarbeid og arbeidsbelastning.....	4
Forebyggende arbeid	5
Samarbeid med fagskolene - “partnere i kvalitet”	5
Samarbeid med studenttillitsvalgte	6
Streben etter korrekt virkelighetsoppfattelse	6
ONF (Organisasjon for fagskolestudenter) og samskipnadene	7
Studentenes mentale helse	7
Ensomhet	8
Gruppearbeid	9
Ekstern involvering i vurderinger og vurderingssystemer	9
Endring i studieplaner	10
Særutgifter og «forskjellsbehandling”	11
Tydelighet, skriftlighet og klar tale.....	11
Hva kan anses som er grovt forstyrrende atferd?.....	12
Krav på å få dekket saksomkostninger ved omgjøring av vedtak.....	12
Fusk	13
Vurdering av studenter i en ny KI verden.....	15

Illustrasjonene uten tekst er fra USN bildebank

Årsrapport Studentombudet for 2023

Denne rapporten gir en generell oppsummering over noen av sakene som har kommet inn til Studentombudet for fagskolestudenter i 2023, og inneholder også noen generelle refleksjoner om studentenes rettigheter. Årsrapporten er den 4. i rekken – og de 3 gamle kan finnes på: <https://www.usn.no/studentombud-for-fagskolene/> under lenken relevante lenker.

Fagskolene som studentombudstjenesten dekker (noen med flere læresteder)

Markedsføring og grafisk profil

Dagens studentombudsordning for fagskoler bærer preg av ulike ordninger og organiseringsmodeller. I flere år har ONF (Organisasjon for fagskolestudenter) og andre ønsket å etablere *ett* landsdekkende Studentombud. Forslaget har blitt utredet og anbefalt, men har ikke vunnet frem politisk.

Usikkerheten om organisering av studentombudsordningen har ført til at utvikling av effektive markedsførings- og informasjonstiltak og grafisk profil har vært stilt i bero. Da det ble klart at det heller ikke i 2023-2024 ville bli etablert ett nasjonalt Studentombud, har jeg besluttet å bestille en grafisk profil for SO og forbedre markedsføringsstrukturen.

En grafisk profil for stillingen forventes ferdig i januar 2024. Dette inkluderer en logo, PowerPoint-mal, roll-up design, og mer.

Samarbeid og arbeidsbelastning

Studentombudet for fagskolestudentene utgjør 30 % av et årsverk og favner ca. 7000 fagskolestudenter. Det er en god balanse mellom stillingsressurser og arbeidsoppgaver.

Ombudet har i perioden samarbeidet nært med nytt studentombud for åtte fagskoler i Midt-Norge og Nord, Åse Hestvik Larsen. Dette samarbeidet har vært inspirerende og motiverende.

Jeg deltar også i nasjonalt nettverk for studentombud hvor de aller fleste kollegaer jobber i høyere utdanning. Jeg har ellers benyttet meg av kompetansen i NOKUT, Justis- og likestillingsdepartementet samt mine juristkolleger ved USN.

Jeg har deltatt på ONF høstseminar og paneldebatt og gitt innspill om arbeidet studentrettigheter. Jeg deltar også på ONF regionkonferanse i Oslo i januar. Det var også flere av «mine» fagskoler til stede.

Jeg deltok digitalt på Fagskolekonferansen 2023.

Fra ONF konferansen hvor vi presenterte vår illustrasjon om studentreisen

Forebyggende arbeid

Ombudet har sammen med kollega Åse Hestvik Larsen initiert et 3-timers nettkurs om forvaltningsloven sett i lys av fagskoleloven. Leder og nestleder i Nasjonal klagenemnd for høyere yrkesfaglig utdanning vil å holde kurset, som går i januar 2024. Alle fagskoler i Norge ble invitert til å delta.

Det blir også, som i 2021, arrangert en webinarrekke om universell utforming og tilrettelegging sammen med Universell. Webinarrekken tilbys våren 2024 sammen med kollegaen Åse Hestvik Larsen for alle fagskoleansatte hos "våre" 16 fagskoler.

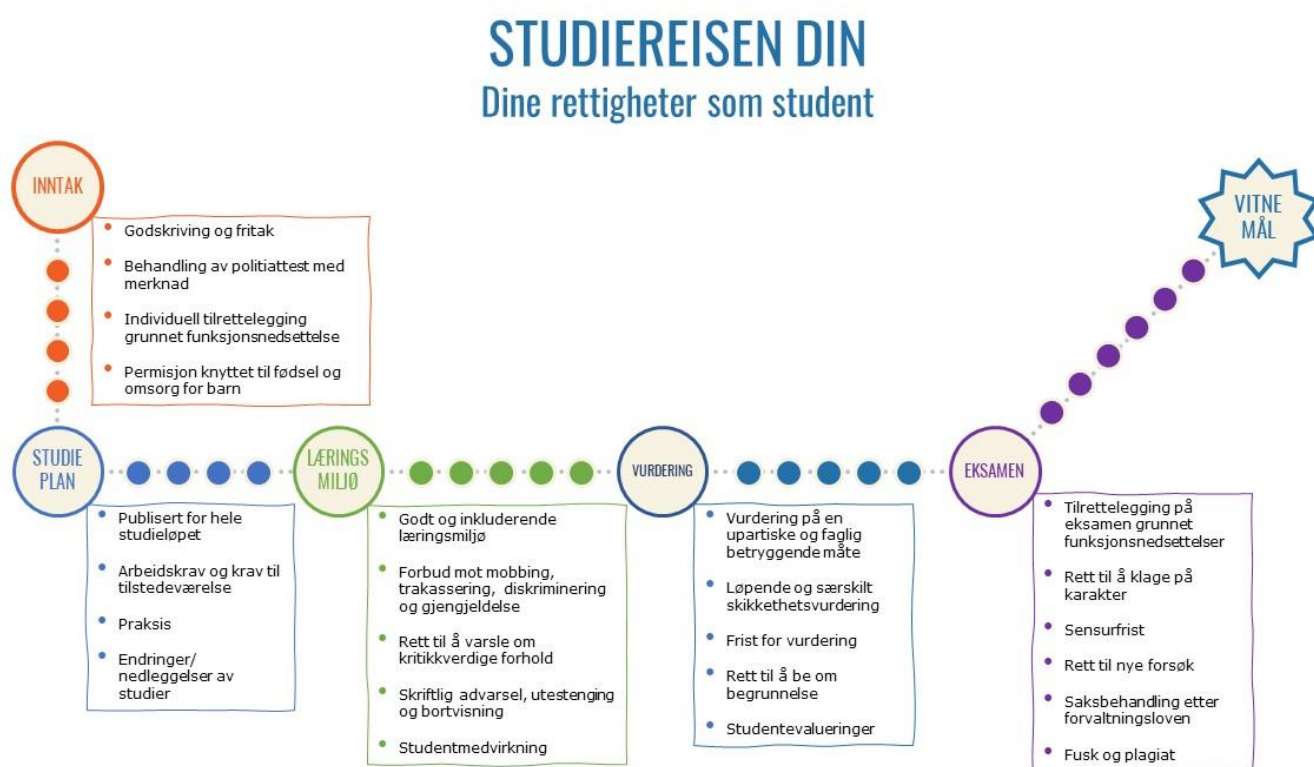
Samarbeid med fagskolene - "partnere i kvalitet"

Ombudet blir ofte kontaktet av fagskolene for å bidra til kvalitetssikring av ulike prosesser. Samarbeidet med fagskolene har vært godt og produktivt, og det er gjennomgående stor forståelse for studentombudets rolle.

Samarbeid med studenttillitsvalgte

Ombudet har ikke lyktes med å få til systematisk samarbeid med studentrådene/tillitsvalgte ved de enkelte fagskoler. Det er svært ønskelig for ombudet å kunne presentere sine tjenester for tillitsvalgtapparatet hver høst, men her trenger jeg hjelp for å finne de riktige kontaktpersoner i studentrådene.

Streben etter korrekt virkelighetsoppfattelse

“Når du prøver å få en korrekt oppfatning av virkeligheten rundt deg må du være klar over at sannheten du ser for det meste er subjektiv, og at objektiv sannhet er flyktig. Vi kan anta at det eksisterer en objektiv virkelighet, men vår oppfatning av den virkeligheten vil alltid forbli subjektiv.”

UiO.no/ifi/personer/vit/josang/sl/

Studentombudets daglige arbeid med å forstå studentenes situasjon fører ofte til utfordringer, i og med at ombudet i utgangspunktet vanligvis kun får studentenes versjon av hendelsene. Studentenes fortellinger kan imidlertid være fragmenterte, da deler av hendelsesforløpet mangler, eller deres oppfatning av virkeligheten stemmer ikke alltid overens med fagskolens opplevelse. For å oppnå best mulig forståelse av situasjonen, vill det derfor som oftest være nødvendig at studenten løser studentombudet fra taushetsplikten.

I nesten alle saker har ombudet således hatt mulighet til å få tilgang til fakta fra både studentens og fagskolens side. Det har imidlertid vært situasjoner der ombudet ikke har fått tilgang til dokumenter, slik som tidligere studieplaner, og derfor har vært helt avhengig av å stole på det fagskolen hevder muntlig. Det er i alles interesse å samordne virkelighetsoppfatningen og være villig til å vise sårbarhet og selvrefleksjon for å løse utfordrende saker.

Det er viktig å erkjenne at studenter ikke alltid har rett. Min rolle innebærer å gi råd basert på den informasjonen jeg har tilgjengelig, og dette kan innebære at jeg forteller studenten at fagskolen har fulgt riktig prosedyre i den aktuelle saken.

ONF (Organisasjon for fagskolestudenter) og samskipnadene

Jeg har deltatt på flere seminarer/konferanser i regi av ONF og er imponert over det arbeidet de gjør for å få engasjert og lært opp tillitsvalgte i sine medlemsinstitusjoner. Det er **studentrådet ved fagskolen** som velger om de ønsker å bli medlem ved ONF. ONF har en semesteravgift, den ligger på 95kr per semester. Dette legges som regel til studentenes semesteravgift. Både studentorganet og administrasjonen må signere kontrakten med ONF.

Jeg anbefaler at alle fagskolene omfattet av studentombudsordningen i Øst-samarbeidet (som ikke ennå har ONF tilknytning) informerer sine studentråd om ONF og vurderer å melde seg inn.

Studentsamskipnadene tilbyr mange tjenester til fagskolestudenter i sine tilknyttede fagskoler selv om disse skulle være nettstudenter. Samskipnader øker stadig sine digitale tilbud. Det er blant annet mye kortere køer til psykolog hos samskipnadene enn ellers i kommunene – og disse tilbudene også blir mer og mer digitale. Avhengig av samskipnadenes størrelse og samarbeid nasjonalt, varierer omfanget av tilbudene den enkelte organisasjon tilbyr. «Digital student-samskipnad» er en kampsak for ONF og utfra det jeg har observert blir dette tatt på alvor ved samskipnadene.

Studentsamskipnad i Oslo omfatter ca. 78 000 studenter og dermed er den største av alle. Jeg oppfordrer dog alle å se på de digitale tilbud som SIO tilbyr for å få en ide om hvilken retning samskipnadene beveger seg: <https://www.sio.no/kurskalender?category=health>

Studentenes mentale helse

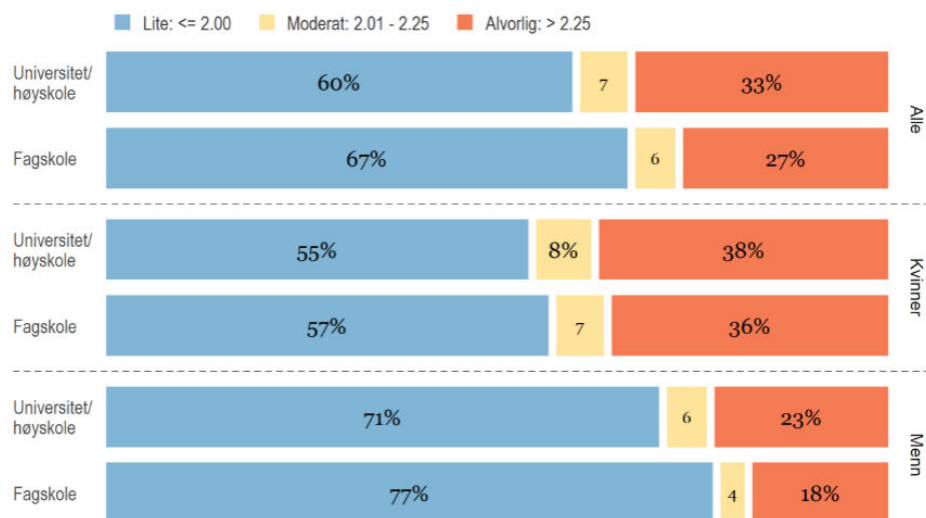
Studentombudet har fått flere henvendelser fra studenter som sliter så mye med sin mentale helse at de har vurdert selvmord. Hvis man ser nærmere på resultatene fra SHOT undersøkelsen (studenthelse.no) kan man se at studenter i både i UH- og i fagskolesektoren sliter stort med selvmordstanker, depresjon og angst. Trenden for disse tallene er oppadgående. Andelen studenter i UH-sektoren som har det som kan kategoriseres som alvorlige, psykiske plager har økt fra 18 % i 2010, via 24 % i 2014 og 32 % i 2018, (via 45 % i 2021) til 35 % i 2022.

Det har vært satt spørsmålsteget ved undersøkelsenes validitet, **men generelt bør vi ta på alvor de tallene som presenteres, og lage en strategi for et godt og inkluderende læringsmiljø.**

Når det gjelder psykiske plager rapporterer fagskolestudentene mindre hyppig om plager enn universitets-/høyskolestudentene. 27 % av fagskolestudentene har plager som kan klassifiseres som alvorlige, mot 33 % av studentene ved universitet/høyskole (SHOT 22). Tabellene er fra studenthelse.no.

Psykiske plager

Psykiske plager er målt med en kortversjon av Hopkins Symptom Checklist (HSCL-5).

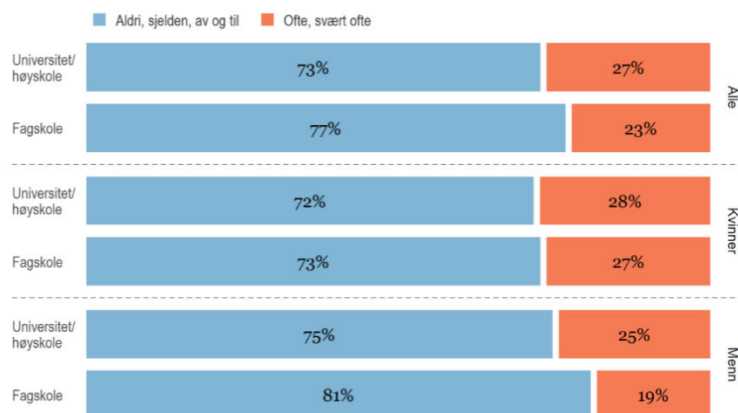
Ensomhet

Det var en tid hvor studietiden opplevdes som en sosial tid, og varige og mer midlertidige vennskap ble knyttet under studieløpet. Selv om studieløpene har iverksatt mye gruppearbeid og samlingspunkter, er det fortsatt et urovekkende antall studenter som føler seg ensomme eller isolerte. Styret er ansvarlig for et godt og inkluderende læringsmiljø jf. fagskoleloven §15.

Ensomhet

Ensomhet er målt med skalaen 'The Three-Item Loneliness Scale' (T-ILS), en kortversjon av the UCLA Loneliness Scale.

Hvor ofte føler du at du savner noen å være sammen med?

Gruppearbeid

Gruppearbeid er alltid en risikosport for studentene. Noen føler at man drar lasset helt alene, noen føler seg utelatt, og mange blir overrasket over at man ikke består den individuelle vurderingen etter gruppearbeidet. Dette er en gjenganger i sakene som jeg får.

Der det er tydelige regler for gruppene med veiledning underveis, blir problemene færre. Hvis det ikke allerede er gjort, ville jeg anbefale en kort liten generell instruks for gruppene om hva som gruppene må avtale på forkant av arbeidet (samtaleform og -tone, hvordan man tar beslutninger, arbeidsfordeling med frister, grunner til lovlig fravær, med mer).

Ekstern involvering i vurderinger og vurderingssystemer

I en av sakene i år uttrykte en klasse via sin tillitsvalgte tvil om vurderingene ble gjort på en faglig betryggende og upartisk måte. Klassen uttrykte bekymring over manglende “kjemi” mellom læreren og flere i klassen. I fsl §21 første ledd står det følgende:

*“Styret skal sørge for at studentenes kunnskap, ferdigheter og generelle kompetanse blir prøvd og vurdert på **en upartisk og faglig betryggende måte**. Vurderingen skal sikre det faglige nivået ved den aktuelle utdanningen. Det skal være **en ekstern evaluering** av vurderingen eller vurderingsordningene.”*

I lovens forarbeider (prop 47 L) står det:

“Styret har det overordnede ansvaret for fagskolens virksomhet og den faglige kvaliteten ved skolens utdanninger, se første ledd. Styret bestemmer selv hvordan den eksterne deltakelsen i vurderingen skal gjennomføres og for hvilke emner og utdanninger det skal være henholdsvis ekstern deltakelse i den enkelte vurderingen eller ekstern evaluering av vurderingsordningene. En ordning med ekstern evaluering av vurderingen kan for eksempel omfatte ekstern deltakelse ved oppgaveutforming og fastsetting av vurderingskriterier, ekstern stikkprøvekontroll av vurderinger foretatt av intern sensor, ekstern sensur av bestemte deler av vurderingene som regnes

inn i endelig karakter, og ekstern sensur av større praktiske og/eller skriftlige arbeider som prosjekter og porteføljer. En viss bruk av ekstern sensur bør inngå som en del av fagskolens kvalitetskontroll av den enkelte utdanning. Systemet med ekstern evaluering av vurderingene eller vurderingsordningene skal også ivareta studentenes rettsikkerhet ved å sikre lik og upartisk bedømmelse av de oppnådde resultatene”

Jeg spurte NOKUT om hva som menes med §21 første ledd, og fikk et utfyllende svar på mine spørsmål:

“En ordning med ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningen oppfylles på en av de 4 følgende måter:

1. Ekstern deltakelse ved oppgaveutforming og fastsetting av vurderingskriterier
2. Ekstern stikkprøvekontroll av vurderinger foretatt av intern sensor
3. Ekstern sensur av bestemte deler av vurderingene som regnes inn i endelig karakter
4. Ekstern sensur av større praktiske og/eller skriftlige arbeider som prosjekter og porteføljer”

I den aktuelle saken fikk ombudet ikke et tilfredsstillende svar fra den fagskolen dette gjaldt om kulletts vurderingsordninger og vurderinger har blitt eksternt vurdert etter én eller flere av punktene overfor.

Jeg anbefaler at fagskolene gjennomgår hvordan man oppfyller §21 første ledd ved alle sine studieløp.

Endring i studieplaner og studentmedvirkning

Jeg har bistått studenter i flere saker som omhandler enten store endringer i studieplanen til aktive studenter, eller alternative studieløp etter nedleggelse av studieprogrammer der det fortsatt er aktive studenter. Fagskolene er ikke pålagt å melde fra til NOKUT ved slike endringer, som fastsatt i fagskoletilsynsforskriften § 5-1. Likevel er det viktig at fagskolene har en **åpen dialog** om slike endringer med studentene, som påpekt i fagskoleloven § 14:

“Studentene ved en fagskole kan opprette studentorgan som skal ivareta deres interesser og fremme deres synspunkter. Studenter ved den enkelte avdeling ved en fagskole kan opprette studentorganer på tilsvarende måte.

Styret skal legge forholdene til rette slik at studentorganene kan drive sitt arbeid på en tilfredsstillende måte.

Studentorganene **skal høres** i alle saker som angår studentene.

Studenter skal være representert i alle kollegiale organer som tildeles beslutningsmyndighet ved en fagskole.”

Studentombudet har vært involvert i mange saker om endringer i studieplanene. En felles observasjon i disse sakene er at studentene opplever **å bli informert om endringene uten reell involvering i prosessen**. Det er derfor viktig at fagskolene dokumenterer studentmedvirkning i slike saker.

I en spesifikk sak der fagskolen ønsket å bytte studiestedet underveis, ble studentens motstand avgjørende for utfallet. I en annen omfattende sak ble studieprogrammer som opprinnelig var fleksible (deltid, ikke obligatorisk oppmøte, opptak fra kveldsundervisning osv.) lagt ned. De aktive studentene ble tilbudt et mer krevende alternativt studieløp, noe som resulterte i mye frustrasjon og klager. Fagskolen viste imidlertid forståelse for situasjonen og tilpasset studieplanen til det alternative løpet. Dette gjorde at studentene, som i utgangspunktet hadde behov for fleksibiliteten som det opprinnelige studieprogrammet tilbød, hadde en mulighet til å fullføre studiene.

Særutgifter og «forskjellsbehandling»

Det har kommet en sak hvor studentene opplever å bli “diskriminert”, «mobbet» og «forskjellsbehandlet» av fagskolen mht. særutgifter. Noen studenter slapp særutgiftene enten på grunn av at disse kommer fra institusjoner som fagskolen har avtalt en slik ordning, eller at disse er nettstudenter. Noen studenter i samme klasse måtte derimot fortsatt betale særutgiften. Likestillingsombud har presisert at slike ordninger ikke er å anse som diskriminering etter likestillings – og diskrimineringsloven. I dette tilfellet håndterte fagskolen saken forbillig med grundig informasjon til studentene om hvorfor det finnes ulike ordninger for særutgifter.

Tydelighet, skriftlighet og klar tale

Omtrent 20 prosent av studentene ved fagskolene har en bakgrunn enten som immigranter eller som barn av immigranter. Det er viktig å erkjenne at selv om man har norsk som morsmål, er det en utfordring å forstå formuleringer som "innen x dato". Ofte tolkes dette som at siste nevnte dato er inkludert, men det er ikke alltid klart. For å redusere risikoen for misforståelser,

bør vi bruke tydeligere formuleringer, for eksempel "før" eller "innen senest". Det kan også være nyttig å spesifisere et tidspunkt som frist. I en konkret sak ble studentens tolkning lagt til grunn da studenten klaget på vedtaket om for sent leverte oppgaver.

Jeg har også vært involvert i en sak der studenten fikk en liste over obligatoriske oppgaver og eksamener som må være bestått for å fullføre et emne eller flere emner. Disse listene inkluderte imidlertid ikke en tverrfaglig eksamen, som det ble antatt at «alle viste at alle måtte ta». Det er viktig å understreke betydningen av å ikke anta noe og unngå å la informasjon være "innforstått" i dokumentasjonen. **Skriftlighet er nødvendig for noen, men gagnar alle.**

Hva kan anses som er grovt forstyrrende atferd?

Det er ikke uvanlig å støte på studenter som på tross av avklarende eposter/møter, fortsatt insisterer i å få rett i sin sak. Dette kan resultere i en flom av e-poster/telefoner fra samme person, som krever betydelig oppmerksomhet fra både studentombudet og fagskolene. Å forklare saker og fremgangsmåter tydelig nok for studenten tar mye tid og krever innsats fra begge parter. Det er viktig å kunne avslutte slike e-postflommer på en ordentlig og klar måte. Ombudet har håndtert flere slike saker i år, og jeg har sett fra dokumentasjonen at også fagskolene har mottatt denne e-postflommen fra fornærmede studenter, som også har henvendt seg til instanser som statsforvalteren og kongen.

For å avslutte en lang e-postutveksling som ikke fører til økt forståelse hos studenten, har jeg valgt å sende en e-post der jeg skisserer min forståelse av saken, gir råd og klargjør at jeg betrakter saken som avsluttet fra min side.

Når det gjelder begrepet "grovt forstyrrende" i fagskoleloven § 25 (Bortvisning og utestenging), er det viktig å se på intensjonen bak ordene. Definisjonen av "grovt forstyrrende" må vurderes individuelt av styret eller fagskolens klagenemnd i hvert enkelt tilfelle. Dette kan omfatte personer som, gjennom aggressiv eller **plagsom** opptreden, ødelegger arbeidsmiljøet for medstudenter eller ansatte, ifølge Prop 47 L.

Noen ganger er studenten som opptrer grovt forstyrrende ikke klar over hva de gjør galt. Jeg anbefaler å avtale et møte, protokollføre det, og forsøke å forklare så klart og konkret som mulig hvorfor studentens oppførsel oppleves som forstyrrende. For å muliggjøre justeringer i kommunikasjonen, er det nødvendig å gi klare forklaringer på hva som oppfattes som forstyrrende og hva som anses som akseptable faglige kommentarer/innspill.

Krav på å få dekket saksomkostninger ved omgjøring av vedtak

Studenter i høyere utdanning har rett til gratis advokathjelp hjemlet i UH-loven §4-8 (5).

Fagskolestudenter har ikke samme rettighet. Men i forvaltningsloven § 36, første ledd står det:

“Når et vedtak blir endret til gunst for en part, skal han tilkjennes dekning for vesentlige kostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket, med mindre endringen skyldes

partens eget forhold eller forhold utenfor partens og forvaltningens kontroll, eller andre særlige forhold taler mot det”.

Jeg har hatt en dialog med Justis – og likestillingsdepartementet om denne paragrafen.

Jeg fikk fortalt at parten ikke har krav på sakskostnader dersom «endringen skyldes partens eget forhold eller forhold utenfor partens og forvaltningens kontroll, eller andre særlige forhold taler mot det». Vilkårene formuleres ofte som at endringen må skyldes forhold som må ligge innenfor forvaltningens kontroll. **Feil i saksbehandlingen eller rettsanvendelsen hos forvaltningen** er typiske feil som vil være innenfor forvaltningens kontroll. At endringen i vedtaket skyldes at det er fremkommet nye faktiske opplysninger i saken, særlig dersom opplysningene har oppstått etter vedtakstidspunktet, er et typisk eksempel på noe som etter forholdene kan anses å ligge utenfor forvaltningens kontroll.

Når det gjelder unntaket for «andre særlige forhold» er dette et smalt unntak som i praksis har mindre betydning. Det følger av rundskriv G-37/95 s. 14 at det må utvises varsomhet med å anvende denne unntaksbestemmelsen i tilfeller hvor endringer skyldes forhold som ligger utenfor forvaltningens kontroll.

Etter forvaltningsloven § 27 fjerde ledd bokstav c skal underretningen om et enkeltvedtak, når forholdene tilsier det, opplyse om retten til dekning av sakskostnader etter § 36. **Dette vil si at det vil kunne foreligge en plikt for vedtaksorganet til å informere om retten til dekning av sakskonstanter etter § 36, også før vedtaket endres.**

Det er ingenting som tilsier at et forvaltningsorgan ikke kan gi parter generell informasjon om adgangen til å få dekket sakskostnader etter forvaltningsloven § 36. I denne sammenheng er det imidlertid viktig å merke seg at hvorvidt man får dekket kostnader etter § 36 avhenger av resultatet i klagesaken. Man har ingen garanti for at man vil få advokatkostnader dekket, og spørsmålet vil ikke bli vurdert før klagesaken er avsluttet. § 36 dekker kun «nødvendige kostnader». Hva som utgjør «nødvendige kostnader» vurderes konkret i hver enkelt sak og er ikke basert på faste satser.

Som eksempel av å informere studentene om fvl §36 har en fagskole valg å informere sine studenter på denne måten:

« I forbindelse med klagesaker kan du få refundert nødvendige utgifter ifølge [Forvaltningslovens \(LOV-1967-02-10\) § 36](#) dersom klagen fører til omgjort vedtak, og endringen i vedtaket ligger innenfor skolens kontroll. Det vil si at det kun refunderes utgifter ved saksbehandlingsfeil, feil rettsanvendelse eller ved andre særlige forhold. Det er ikke mulig å innvilge refusjon i forkant av klagebehandlingen, eller forskuttere at refusjon blir innvilget».

Fusk

I løpet av mine fire år som studentombud ved fagskolen, har jeg kun håndtert én sak om fusk, i kontrast til mine kollegaer i UH sektoren som bruker betydelig tid på veiledning av studenter

som er tatt for fusk. Dette har fått meg til å reflektere over hvorfor det er så få fuskesaker som kommer til studentombudet, eller behandles av Nasjonal klagenemnd for høyere yrkesfaglig utdanning.

Jeg ønsker å fremheve betydningen av redelighet i studieløpet. Verdien av et vitnemål blir redusert hvis redelighet ikke opprettholdes. **Bevarelsen av vitnemålets verdi som et verdipapir er en rettighet for de studentene som ikke fusker.**

I perioden 2020-2022 mottok Felles klagenemnd for høyere utdanning hele 663 saker knyttet til fusk (298 000 aktive studenter innen høyere utdanning i 2022). På den andre siden mottok Nasjonal klagenemnd for yrkesfaglig utdanning kun 2 fuskesaker i samme periode, til tross for at det var omtrent 26 600 aktive fagskolestudenter i 2022.

Hvis man tar hensyn til den ulike størrelsen på studentpopulasjoner i fagskoleløp og i høyere utdanning, skulle det i teorien ha vært omtrent 60 fuskesaker i Nasjonal klagenemnd for høyere yrkesfaglig utdanning i perioden 2020-2022, dersom man forsøker å sammenligne studieløpene innen yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning. Yrkesfaglig utdanning involverer mer praksis og hands-on undervisning/vurdering, men det er fortsatt betydelig mengde skriftlig arbeid i vurderinger og obligatoriske oppgaver, noe som i teorien gir rom for fusk i en viss utstrekning, selv om ikke i samme omfang som i høyere utdanningsløp.

Tallene fra Felles klagenemnd 2020-2022 i fuskesaker fordelte seg slik:

Type fusk	2020	2021	2022
Ulovlig samarbeid	21	145	83
Plagiat	96	138	153
Ulovlig hjelpemiddel	15	5	7
Totalt	132	288	243

Skyldform	2020	2021	2022
Forsettlig fusk	117	276	243
Grovdelt aktsomt fusk	1	2	5

Tallene er tatt fra Felles klagenemnd Årsmelding 2020, 2021, 2022 samt Nasjonal klagenemnd for høyere yrkesfaglig utdanning, rapport 2020-2022.

Er det mulig at fagskolestudenter er mer redelige enn studenter innen høyere utdanning? Det virker usannsynlig. Kan det være at prosessen med å behandle fuskesaker oppleves som krevende?

Jeg oppfordrer alle fagskoler sette fusk i dagsorden og å lage gode rutiner i saksbehandling av saker om fusk.

Vurdering av studenter i en ny KI verden

Jeg har deltatt i en sak som omhandler bruken av ChatGPT - kunstig intelligens (KI) i vurderingssituasjoner der bruk av KI er forbudt.

Diskusjonen om hvordan sektoren generelt forholder seg til KI, spesielt i vurderingssituasjoner som innleveringer og hjemmeeksamener, pågår aktivt i utdanningssektoren. Noen velger å totalforby bruk av KI og håpe at juksere blir avslørt gjennom ulike programmer eller metoder for å oppdage KI-bruk.

En fagskole vurderte å innkalle studenter med mistenkelige svar til muntlig høring, men dette kan utfordre personvernet, da det kan bli åpenbart for alle at disse studentene er under misstanke. Å invitere alle til en muntlig høring vil også medføre betydelig merarbeid.

Hvis man mistenker fusk, anbefaler jeg at fagskolene følger den vanlige prosessen for håndtering av juksesaker jf. forvaltningsloven og fagskoleloven.

Det er avgjørende at studentene er godt og tydelig informert på forhånd om det forbudet mot bruk av KI. Videre bør en grundig uttalelse fra sensoren innhentes, med fokus på uregelmessigheter i språket, ulik kvalitet på forskjellige deler av besvarelsen, høy faglig kvalitet sammenlignet med forventningene for en student i 1. eller 2. klasse, feilaktige kilder og andre uvanligheter. Sensorens begrunnelse bør være identisk i både saksfremlegg og vedtak.

Det er av stor betydning at saken blir så godt belyst som mulig, og derfor må studenten inviteres til å gi sin versjon av hendelsene. Dersom fagskolen opprettholder mistanken om juks, skal det fattes et vedtak med de tilgjengelige klagemulighetene. Min institusjon (USN) understreker betydningen av en grundig begrunnelse fra sensoren, innhenting av studentens informasjon om saken og en grundig utredning fra vedtaksmyndigheten. **Konsekvensene for juks bør være betydelige for å bevare verdien av vitnemål.**

Takk for et godt samarbeid i 2023!

Borre, 25.01.2024

Maija Heinilä